

TRESORS ARQUEOLÒGICS

Troballes Ibèriques de Benicarló

24 de Novembre | 24 de Febrer

Tallers didàctics

Ajuntament
de Benicarló

mucbe

Dilluns Tancat
Dimarts | divendres [9 - 14 | 17 - 20 h.]
Dissabte [10 - 13 | 17 - 20 h.]
Diumenge [10'30 - 13'30 h.]

TRESORS ARQUEOLÒGICS

2

PRESENTACIÓ:

El Museu de la Ciutat de Benicarló - Centre Cultural Convent de Sant Francesc, us presenta una nova proposta. Aquesta va lligada a l'exposició "TRESORS ARQUEOLÒGICS", exposició basada en la mostra de les diferents troballes que s'han rescatat en els diferents jaciments arqueològics de Benicarló. En l'exposició també es mostra qui eren i com vivien els ibers i té com a finalitat donar a conèixer als més menuts els conceptes més rellevants d'aquesta cultura.

Per aquest motiu és duran a terme un seguit de visites guiades adaptades als xiquets de totes les edats i al públic en general. A banda, aquestes visites es complementaran mitjançant uns tallers didàctics.

En aquest cas vos presentem dos tallers; «Enfanga't» i «Cercant un tresor»

Taller 1. Enfanga't; posteriorment a l'explicació rebuda durant el recorregut de l'exposició els xiquets podran fer cadascun amb les seves mans un petit objecte de ceràmica, tal i com feien els ibers.

Taller 2. Cercant un tresor; té com a finalitat fer una cerca arqueològica i trobar les diferents peces d'un objecte de ceràmica. Posteriorment hauran de reconstruir totes les peces, tal i com es fa a un taller d'arqueologia.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

3

OBJECTIUS :

Els objectius que es plantegen mitjançant la realització d'aquests tallers són:

Desenvolupar les arts manuals.

Augmentar la creativitat i la imaginació.

Fomentar el companyerisme.

Treballar la motricitat fina en els més menuts.

Conèixer les tècniques d'arqueologia.

Potenciar el coneixement de la tècnica ibèrica de ceràmica a mà.

DESTINATARIS:

La visita - taller anirà destinada a tots els nens i joves d'edats compreses entre els 4 i els 18 anys i el contingut s'adaptarà a les necessitats educatives de cada grup escolar.

Els grups hauran d'estar formats de 25 alumnes com a màxim i hauran de venir acompanyat d'un professor o monitor responsable.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

4

TEMPORALITZACIÓ:

L'exposició romandrà oberta des del dia 24 de novembre fins al 24 de febrer. Les visites i tallers didàctics es duran a terme dins del calendari escolar. Les visites guiades tenen dos grups de destinataris diferenciats, per una banda els grups escolars (amb una duració d'hora i mitja) i per l'altra el públic general (amb una durada de 45 minuts) i que es duran a terme els divendres i dissabtes a les 19 hores i els diumenges a les 12 hores.

El calendari per als grups escolars és el següent:

Dimarts i dimecres:

De 9:30 fins a 11:00 hores.

De 11:30 fins a 13:00 hores.

Dijous i divendres:

De 9:30 fins a 11:00 hores.

Vesprades:

De 15:15 fins a 16:45 hores.

LOCALITZACIÓ:

L'exposició té lloc en la planta baixa del mucbe i els tallers es duran a terme en la sala numero 6, també en la planta baixa.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

5

METODOLOGIA:

Els tallers didàctics que s'ofereixen des del mucbe en aquest cas consisteixen, per una banda en la realització de peces de fang amb les mans i per l'altra en la recerca i reconstrucció d'unes peces a mode d'arqueòlegs i restauradors.

El material principal que s'utilitzarà per a dur a terme la primera activitat serà la pasta de modelar amb assecat a l'aire.

El procediment per a treballar els tallers serà el següent;

Enfanga't: una vegada amassada la pasta és el moment de donar-li forma, tal i com feien els ibers amb la tècnica manual. Amb la utilització dels dits se li dona la forma desitjada per a pintar-ho posteriorment.

Cercant un tresor: els més intrèpids es trobaran en un contenidor amb terra, on tindran que cercar les peces, una volta trobades hi haurà que netejar-les bé amb el pinzell, i després haurem d'unir les peces amb pegament.

INFORMACIÓ I CONTACTE:

El servei de visites guiades i tallers és totalment gratuït.

Per a concertar les visites dels vostres grups o sol·licitar qualsevol tipus d'informació podeu trucar al telèfon 964 46 04 48 o bé mitjançant el correu electrònic: benicarlo.mucbe@cv.gva.es.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

6

CONTINGUT DE L'EXPOSICIÓ

Introducció. Els ibers

Els ibers van habitar al sud i a l'est de la península Ibèrica, des del sud de França, per tota la costa mediterrània i fins a Andalusia. No constituïen un grup homogeni, cada poblat era diferent, hi havia diferències en la llengua i l'escriptura. El Poblat Ibèric del Puig de la Nau pertanyia al grup dels ilerconvons.

Van ser un poble avançat per la seua època, tenim la mostra en les construccions, en el torn per a fabricar la ceràmica, en els intercanvis comercials, etc., però eren pobles bàsicament agraris i ramaders. De fet ells eren qui proveïen de carn, cereals i aliments a altres pobles del Mediterrani.

Els ibers mantenien relacions comercials amb els grecs, fenicis i cartaginesos. D'aquests últims obtenien els salaons i l'espart, dels grecs la ceràmica àtica i amb els fenicis van crear una àmplia xarxa comercial mitjançant la qual s'intercanviaven àmfores amb vi, oli, teles, salaons, etc. Però, sobretot, l'intercanvi amb aquests pobles va ser d'idees socials i econòmiques, de tècniques constructives, etc., el que va ajudar a consolidar la cultura ibèrica.

El període ibèric va tenir la seua màxima esplendor en els segles V i IV a. de C., fins que els ibers van anar perdent la seua independència i la seua personalitat per anar integrant-se en l'enorme mosaic que Roma va construir amb tots els pobles mediterranis.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

7

Eix cronològic

750-650 a de J.C.....	Final edat del bronze
650-575/550 a. de J.C.....	Ferro antic
575/550-500/475 a. de J.C.....	Ibèric antic
500-475/450 a. de J.C.....	Ibèric antic
450-200 a. de J.C.....	Ibèric ple
400 a. de J.C.....	Ibèric ple
200-50 a. de J.C.....	Ibèric tardà i romanització

Els jaciments arqueològics de Benicarló

El Poblament Ibèric del Puig de la Nau:

El Poblament Ibèric del Puig de la Nau està situat al nord del terme municipal de Benicarló, corresponent a la muntanya més elevada del municipi. Es troba en un excel·lent estat de conservació i gaudeix d'unes característiques urbanístiques rellevants, amb planta irregular i edificacions organitzades formant carrers estrets i empinats que s'adapten a la morfologia irregular del terreny. És un assentament ibèric de la segona meitat del segle V a. de C., però en les diferents campanyes d'excavació s'han detectat diferents nivells d'ocupació. El Puig de la Nau és un poblament del tipus oppidum (lloc elevat i fortificat), el qual va basar la seua economia en els productes agraris, com ara el blat i l'ordi i en els productes ramaders, com el porc i l'ovella. Aquests productes van afavorir la creació d'un intens comerç, tant en els pobles de l'interior com en la resta dels pobles del mediterrani.

La seua situació, en una vessant al mig del pla litoral de Vinaròs-Benicarló, va esdevenir un lloc estratègic de control i un punt clau del comerç mediterrani de l'antiguitat a la zona i va establir un control de les rutes comercials existents des de la costa cap a l'interior.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

8

El segle V a. de C. va marcar l'època de major esplendor del poblat, coincidint amb l'apogeu del comerç i, no se sap ben bé si com a conseqüència de la crisi del comerç grec a principis del segle IV a. de C., el poblat va entrar en fase de decadència i va ser abandonat pels seus habitants sense cap mostra de violència.

La necròpolis del Puig:

Es troba al peu de la muntanya del Puig, molt prop del Poblat i s'han identificat disset enterraments. Estan formats per les seues urnes funeràries i l'aixovar, que eren enterrats conjuntament a una profunditat d'entre mig metre i un metre.

El poblat ibèric de la Tossa Alta:

La Tossa Alta es troba a l'oest de Benicarló, té una forma aplanada i allargada i conforma la línia divisòria entre Benicarló i Càlig. Les restes arqueològiques que s'han trobat corresponen a un assentament ibèric dels segles VI i II a. de C.

La necròpolis del Bovalar:

Aquesta necròpolis es situa pròxima al jaciment de la Tossa, han aparegut varies urnes cineràries que contenien cendres i petits objectes de bronze, així com armes de ferro que es dipositaven al voltant de l'urna.

Les roques de la Barbada:

Així es denominen als baixos rocosos submergits al mar, localitzats al nord del port de Benicarló, en la desembocadura del riu Sec. S'han trobat abundants materials arqueològics i molt diversos, el que ha fet que siga considerat un dels més rellevants jaciments arqueològics submarins del litoral castellonenc. La natura d'aquest pareix ajustar-se a la hipòtesi d'un petit refugi natural o un embarcador, junt al que s'han trobat materials grecs i romans.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

9

Fases d'ocupació en el Poblacó Ibèric del Puig de la Nau

Encara que les estructures arquitectòniques que trobem en l'actualitat quan visitem el Poblacó corresponen a un moment de l'ocupació que només va durar un poc més de mig segle (450-400 a. de C.), el Poblacó va desenvolupar una història d'assentaments durant 300 anys. En total es compatibilitzen sis assentaments, els quals s'anomenen fases, la seqüència de les quals ens mostre l'evolució de l'assentament en conjunt.

Fase I

Es tracta d'una població de cabanes de planta redona o oval que van existir en un moment anterior al segle VII a. de C. Aquest tipus d'habitatges ens indiquen que va ser un poble de pastors semisedentari, molt probablement transhumant, originari de zones veïnes. Eren pastors que buscaven pastes lliures de neu. Van anar adquirint un coneixement del terreny, la qual cosa va propiciar que s'establiren a la zona i abandonaren la mobilitat. Més endavant varen establir contacte comercial amb els diferents pobles del Mediterrani.

Les restes d'aquesta època, que corresponen al bronze final, són molt escasses, ja que les ocupacions posteriors han anat destruint les primeres.

Fase II

Es desenvolupa entre el 650 i el 575/550 a. de C. i culturalment pertany al període denominat ferro antic.

L'expansió del comerç fenici per la costa oriental a la recerca de metalls, va propiciar l'assentament més permanent, tal i com indiquen la presència d'estructures constructives de planta rectangular que proporcionen una edificació més sòlida i complexa, molt probablement com a conseqüència d'un canvi en l'organització de l'espai i el funcionament del poblacó, a causa de del sorgiment de diferents pautes econòmiques basades en l'estabilitat del poblament.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

10

Fase III

A partir del 575-550 a. de C. l'assentament sofreix una remodelació constructiva i presenta, a banda d'una nova estructura urbanística, un material diferent, com són les produccions ceràmiques ibèriques, prova de l'aparició d'un nou model cultural en el marc històric del jaciment provocat per l'assimilació de noves idees i tècniques per part del indígenes. No obstant això, la ceràmica no tornejada continua presentant un alt percentatge i una tradició artesana.

Apareix el comerç grec, però els productes fenicis són els que acaparen major demanda i l'economia del jaciment es basa en la comercialització dels excedents agrícoles.

Fase IV

La primera meitat del segle V a. de C. resulta difícil d'identificar en l'excavació, a causa d'un abandonament momentani i a la destrucció d'aquest nivell per a l'assentament posterior.

Fase V

A mitjans del segle V a. de C. l'assentament sofreix una completa remodelació, no sols s'estructura tot l'urbanisme, sinó també el propi sistema defensiu. És el moment de major esplendor del poblat.

Aquests canvis són deguts a les noves perspectives econòmiques, propiciades pel comerç del cereal, que a través d'Empúries, arribava a Atenes i per la corrent comercial púnica d'Eivissa.

Ens trobem front una cultura ibèrica plena, perfectament desenvolupada i formada, caracteritzada per la ceràmica tornejada. Ara bé, aquesta fase a penes va durar cinquanta anys, ja que cap el 400 a. de C. l'assentament va ser abandonat de manera pacífica.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

11

Fase VI

El jaciment mostra en alguns sectors restes d'ocupació residual, que va sobreviure molt poc temps, encara que aquesta presència es pot deure a l'abandonament del poblat de manera gradual, que va ocasionar que el poblat es deshabitara per zones. El que si és cert és que a partir del segle IV a. de C. el poblat s'abandona per complet i per a sempre.

Panell 5. Introducció a la ceràmica

La ceràmica és el material que més s'ha trobat en les diferents fases d'excavació del poblat. Es pot classificar en dos grans grups: d'una banda, el que abastaria les produccions locals, que representa el percentatge major de terrisseria recuperada en les excavacions i, d'altra, la ceràmica importada. Al mateix temps, en aquesta classificació també s'ha de distingir entre la ceràmica tornejada, que es fabricava amb l'ajuda del torn terrisser i la ceràmica no tornejada.

Ceràmica a mà

La ceràmica no tornejada té els seus precedents en els moments anteriors de la protohistòria, especialment en l'edat del bronze final. S'utilitzava per a la cuina o per a la vida quotidiana domèstica, ja que és la que es posava al foc per a coure els aliments. Són vaixelles d'argila de gra gros i de colors foscos i solien ser arrodonides amb un coll molt marcat. La decoració estava feta amb incisions i impressions fetes amb els dits o amb objectes. També hi havia formes com plats o fonts que completaven l'aixovar ceràmic de la cuina.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

12

Ceràmica a torn. Formes i decoració

La ceràmica ibèrica a torn és la primera que es realitza per la zona emprant aquest revolucionari sistema de terrisseria. Apareix durant la primera meitat del segle VI a. de C i es caracteritza per la seua tècnica depurada, amb una pasta de gra menut, que proporcionava unes parets molt fines. Una vegada es coïa la pasta, aquesta prenia tonalitats rogenques i ataronjades i assolia un so metàl·lic.

Les vaixelles fetes amb aquesta tècnica presenten una gran varietat de formes que van des dels gots oberts fins als tancats, des de vaixelles per a la taula fins a les destinades per al transport i emmagatzematge.

L'estil ornamental de la ceràmica tornejada ibèrica del jaciment és la clàssica decoració pintada que va perdurar durant sis segles. El principal color de les pintures era el roig, fet amb òxid de ferro. La temàtica de la decoració entra dins de la denominada decoració geomètrica. Els motius són les bandes, els fils i les cabelleres, posteriorment, ja en el segle V a. de C. s'afegeixen els semicercles, cercles i quarts de cercles concèntrics, aspes, etc.

Urna funerària i dot. Necròpolis

El ritual funerari ibèric es basava en la cremació de la persona difunta, encara que els xiquets podien ser inhumats dins de la urbs. Els difunts es cremaven en llocs apropiats, les cendres es recollien en una urna i es dipositaven en la tomba que es localitzava en la necròpolis.

Els dots funeraris eren de molts tipus, variaven segons les necròpolis i també dins d'aquesta. La seua composició depenia de l'estatus social i la riquesa de la persona difunta. Els objectes que s'han trobat dins de les urnes fan referència a l'ús personal, com ara els ornaments, les joies, part de la indumentària, complements, etc.

Les necròpolis estaven situades prop dels poblats i van ser només utilitzades durant molt de temps per les classes dominats. Eren camps on es dipositaven les urnes i el dot de la persona difunta i es cobrien amb un monticle de pedres.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

13

Altres usos en la ceràmica: fusaioles i peces de teler per a la confecció de vestits.

Dins de la ceràmica tenim altres objectes de diversa funcionalitat. Així doncs, podem assenyalar elements de producció tèxtil com és el cas de les fusaioles, que són els contrapesos dels fusos, i les peces del teler anomenades pondus.

El procés de confecció d'una peça de tela era molt laboriós. Després de l'esquilada i cardatge de la llana, es procedia al filat, en què s'utilitzava un fus que tenia en un extrem, com a pes, una peça d'argila cuita anomenada fusaïola. Un cop aconseguides les madeixes de fil es feia el teixit, principalment en telers de bastidor, que estaven formats per una carcassa de fusta quadrangular on els manats de fils s'agrupaven i tesaven per mitjà de l'ús de pesos d'argila (pondus), de pes regular i que podien tenir diferents formes. La finalitat d'aquestes peces era mantenir els fils verticals tibants mentre l'artesà, que utilitzava una llançadora de mà, feia la trama tot passant alternativament els fils horitzontalment entre aquests. Un cop acabat el teixit, es podia tenyir o decorar mitjançant tints d'origen vegetal o animal.

Àmfores i rodes de molí.

Les àmfores eren grans envasos de ceràmica destinats al transport de productes alimentaris especialitzats, com ara vi, oli o salaons de peix, que no tenien valor per si mateixos, sinó pel seu contingut. La producció d'àmfores i altres envasos de grans dimensions exigia processos complicats, ja que es modelaven a torn i per parts que es muntaven al final. Pel seu disseny es podia diferenciar la zona de procedència; ibèrica, grega, fenícia o púnica.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

14

Les pedres per moldre utilitzades en el món ibèric corresponen a dos tipus bàsics: l'anomenat vaivé i el rotatori. En el primer, la mòlta del gra s'aconsegueix per la fricció en una superfície horitzontal entre dues pedres, una d'aquestes moguda directament a mà en un moviment de vaivé. El molí rotatori es basa en la fricció sobre la superfície inclinada d'una pedra de forma troncocònica, damunt la qual actua, amb un moviment circular, una segona pedra moguda a mà amb l'ajuda de mànecs.

Ceràmica d'importació

Amb el comerç mediterrani i l'intercanvi comercial, van arribar al Poblal de la Nau tot un seguit d'atuell de luxe i els envasos de productes forans que formaven el conjunt de ceràmiques d'importació que s'han trobat al jaciment. Aquestes ceràmiques provenen de dos mercats, d'una banda, el fenici púnic i, d'altra, el grec.

Del mercat fenici, s'han trobat les àmfores fenícies del segle VII i VI a. de C. Provenien del sud d'Andalusia i deuen contenir vi o oli. També s'han trobat orses de quatre anses decorades amb bandes i filets de color ataronjat, negre o roig. Al segle V a. de C., amb el comerç púnic, els ibers importaven productes de dos àrees diferents, de l'estret de Gibraltar i d'Eivissa.

Dins del mercat grec trobem les àmfores massaliotes que duïen el vi des de Marsella. Amb els grecs van arribar les ceràmiques de luxe, plats i copes per a beure vi. És el cas de la copa del pintor de Penthesilea que representa en el medalló central dos joves en la palestra en posició dialogant, un front l'altre, vestits amb el mant. Una altra cílix és la del pintor d'Hermonax, que representa el mite de Bòreas, vent del nord, perseguint una nimfa atenesa, quan dos joves participaven en una festa.

Aquestes ceràmiques serien les de major prestigi entre de la gent del poblal i indicaven la posició social del propietari.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

15

El tresoret. Or i plata. Classes socials

No tots els ibers eren iguals, ni tenien els mateixos drets. La societat ibera estava formada per estaments o grups socials, era una societat molt clascista i fortament jerarquitzada.

En el cim de la piràmide estaven els règuls o els caps:

Ho eren per fets històrics dels seus avantpassats i tenien el poder polític i religiós, per la qual cosa dominaven la població. A mesura que va evolucionar la cultura ibèrica ens trobem amb la presència d'un grup de persones que formarien l'aristocràcia local, controladors de l'economia i el comerç.

En un segon estament es trobaven els agricultors, els ramaders i els artesans, que representaven la classe mitjana.

En l'últim esglaó de la piràmide social estaven els esclaus i els serfs.

Podria haver existit també un estament format per guerrers, que tindrien una posició social elevada i respectable.

La base d'aquesta societat estava en la família, on la fidelitat estava considerada com una virtut, igual que la castedat dels joves.

La indumentària Ibèrica

La indumentària masculina

Hi havia diferències entre les formes de vestir d'uns homes a altres. Els ornaments, les armes, els elms, el calçat, etc., eren diferents segons la zona on vivien i la classe social a què pertanyien, però en general solien vestir túniques curtes de fibres trenades, normalment rivetejades per un filet decoratiu, que es cenyien al cos mitjançant un cinturó o faixa, on podien subjectar els ganivets. També utilitzaven túniques llargues cobertes per un mantell que solien amarrar mitjançant fíbules. Les classes socials més altes duïen mants que els servien de cobertor per a dormir.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

16

El calçat és divers i s'hi troben botes de cuir combinades amb gamberes o canyelleres de roba, cuir o metall, avarques i sandàlies obertes lligades al turmell.

Entre els objectes de guarniment personal més característics destaquen les sivelles de cinturó, decorades d'un a quatre garfis. Les fíbules, sobretot del tipus anular hispànic, collarets rígids (torques), braçalets i alguns penjolls amb motius zoomorfs.

Indumentària femenina

La dona ibera vestia llargues túniques de lli o llana, que podien estar decorades amb sanefes pintades o teixides amb fil de color. A voltes es portava un davantal a sobre del vestit principal. Una part important de la vestimenta era el mant, subjectat amb una fíbula, i amb el qual es cobrien el cap i l'esquena.

Aquestes dones disposaven d'una gran varietat d'objectes de guarniment, com ara collars, polseres, braçalets, arracades, anells, penjolls, sivelles de cinturó, etc., però l'accés a aquests tipus d'ornaments depenia molt de la classe social a què pertanyien.

Introducció al bronze.

La ceràmica és l'element que més es troba en les excavacions, però també s'han trobat nombrosos metalls, entre els quals el més corrent ha estat el bronze. Dins dels elements produïts amb aquest material cal assenyalar especialment els complements del vestit, com és el cas de les fíbules, que seria el que avui en dia anomenaríem passadors o imperdibles. Els ibers les utilitzaven per a subjectar la roba, especialment els mants. Es relaciona aquesta peça amb una de les característiques de les classes socials altes, atès que els mants eren una peça pròpia i distintiva de les oligarquies locals. També hi havia sivelles de cinturó, que estaven formades per un ganxo fet de làmina de bronze que es subjectava a l'altre extrem del cinturó.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

17

Altres elements d'ús personal són les cadenetes de baules arrodonides, que es penjaven al coll i subjectaven petits penjolls zoomorfs, com és el cas del carner, del qual penjaven més cadenetes.

Així mateix, cal indicar també la presència d'un anell. Es tracta d'una peça ovalada que en la seua part central té una decoració antropomorfa i que representa la figura d'un bruixot.

Les eines domèstiques i les ferramentes de bronze

També trobem molts altres elements de bronze amb altres funcionalitats. Així doncs, podem indicar la presència d'una copa i diversos materials relacionats amb les activitats de la caça i la pesca, com veiem en els hams o les puntes de fletxa.

El ferro i altres materials

El material de ferro està molt poc representat al jaciment, tal vegada a causa del valor que tenia en aquell moment, per la qual cosa, quan van marxar els habitants del poblat, es van emportar amb ells les peces fetes amb aquest material. Com a peces significatives que es conserven d'aquest material es ressenya l'existència del mànec d'un ganivet i una rella d'aladre, pertanyent al tipus denominat de reblons, atès que s'unia al dental de l'aladre.

Història i interpretació d'una peça. La clix del pintor de Penthesilea

Entre el material recuperat en els treballs d'excavació destaquen les ceràmiques d'importació provinents dels mercats fenicis, púnics i grecs. Entre aquestes ressalta una interessant copa àtica del pintor de Penthesilea datada entre el 460 i 450 a. de C.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

18

Aquesta peça i la seua iconografia, en què s'interpreta la representació d'escenes d'un gimnàs, ha estat la més estudiada.

La peça segurament es va emprar per a algun tipus de cerimònia cultural, ja siga d'iniciació o de fundació. En aquests ritus ibèrics era freqüent la utilització de ceràmiques d'importació. Durant la cerimònia va estar trossejada i deixada sota terra en un carrer del poblat. Part de la peça es va trobar cremada, segurament en el foc purificador del ritual.

La copa, fragmentada en múltiples peces, presenta una meitat millor conservada que l'altra, però en general l'estat de conservació del vernís negre és bo, gràcies al refinament de la pasta, a la cocció i a la qualitat del vernís.

Posteriorment a la seua primera restauració, es va trobar el peu original i alguns fragments menuts de gran interès. Per tant, es va decidir desmuntar-la i tornar a reconstruir-la, cosa que va permetre que les investigadors extragueren noves conclusions.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

19

PROPOSTA D'ACTIVITATS

ELS IBERS:

Quina és la situació exacta dels ibers en la Península:

Quin és el Poblament ibèric més important de Benicarló:

Com s'anomenen els ibers que visqueren en el Poblament del Puig de la Nau?

Amb qui tenien relacions comercials els ibers?

Quins objectes eren els que principalment intercanviaven?

Quins són els segles de major esplendor dels ibers?

EIX CRONOLÒGIC:

Intenta completar aquest eix cronològic:

750-650 a de J.C.....Final edat del _____

650-___/550 a. de J.C..... _____ antic

575/550-500/___ a. de J.C..... Ibèric antic

500-____/450 a. de J.C.....Ibèric antic

____-200 a. de J.C.....Ibèric ____

400 a. de J.C.....Ibèric ____

____-50 a. de J.C.....Ibèric tardà i _____

TRESORS ARQUEOLÒGICS

20

ELS JACIMENTS ARQUEOLÒGICS DE BENICARLÓ:

Quins són els jaciments del poble de Benicarló?

Quina era la funció de la necròpolis del Puig?

Quina és la característica més important del jaciment “Les Roques de la Barbada”?

Quina procedència tenen els materials trobats a “les Roques de la Barbada”?

FASES D'OCUPACIÓ EN EL POBLAT IBÈRIC DEL PUIG DE LA NAU:

Quantes fases d'ocupació té el Poblado del Puig de la Nau?

Fes un petit eix cronològic de les fases d'ocupació:
(indica la característica principal).

INTRODUCCIÓ A LA CERÀMICA:

Quins són els dos grans grups de ceràmica trobats:

Quines són les dues formes de producció de la ceràmica:

CERÀMICA A MÀ:

Quina forma té la ceràmica feta a mà:

Per a què es fa servir principalment?

Quins objectes s'han trobat de ceràmica feta a mà?

TRESORS ARQUEOLÒGICS

21

CERÀMICA A TORN :

Quan apareix la ceràmica a torn?

Quines tonalitats té la ceràmica tornejada?

De quin color es pintava la ceràmica feta a torn?

Quines formes trobem pintades?

URNA FUNERÀRIA I DOT:

En què consisteix un ritus funerari ibèric?

Per a què necessitaven les urnes?

Per què estava formada la dot funerària?

Què era una necròpolis?

Les necròpolis eren per a tots?, per a quí?

USOS DE LA CERÀMICA:

Què és una fusaiola?

Què són les ponderes?

Quin és el procés de confecció de la llana usat pels ibers?

Quins són els tints emprats pels ibers per a les seves robes?

Descriu breument què és una àmfora:

Què transportaven amb les àmfores?

Quantes tipus de pedres de moldre hi ha? Com és cadascuna?

TRESORS ARQUEOLÒGICS

22

INTRODUCCIÓ AL BRONZE:

Quins són els principals objectes de bronze que utilitzaven?

Per a què utilitzaven les fíbules?

Per a què feien servir les cadenetes?

LES EINES DOMÈSTIQUES I LES FERRAMENTES EN BRONZE:

Amb el bronze es realitzaven altres eines, quines són les més destacades?

EL FERRO I ALTRES MATERIALS:

Quina és la hipòtesi de la desaparició del ferro en el jaciment?

Quines són les peces que s'han trobat?

HISTÒRIA I INTERPRETACIÓ D'UNA PEÇA. LA CÍLIX DEL PINTOR DE PENTHESILEA.

Quina és la datació de la cília del pintor de Penthesilea?

Quina és la representació dels seus dibuixos?

On es va trobar?

Quin és el color predominat de la cília?

Explica la petita història de la seva restauració?

TRESORS ARQUEOLÒGICS

23

ACTIVITATS PER ALS MÉS MENUTS

TRESORS ARQUEOLÒGICS

24

TRESORS ARQUEOLÒGICS

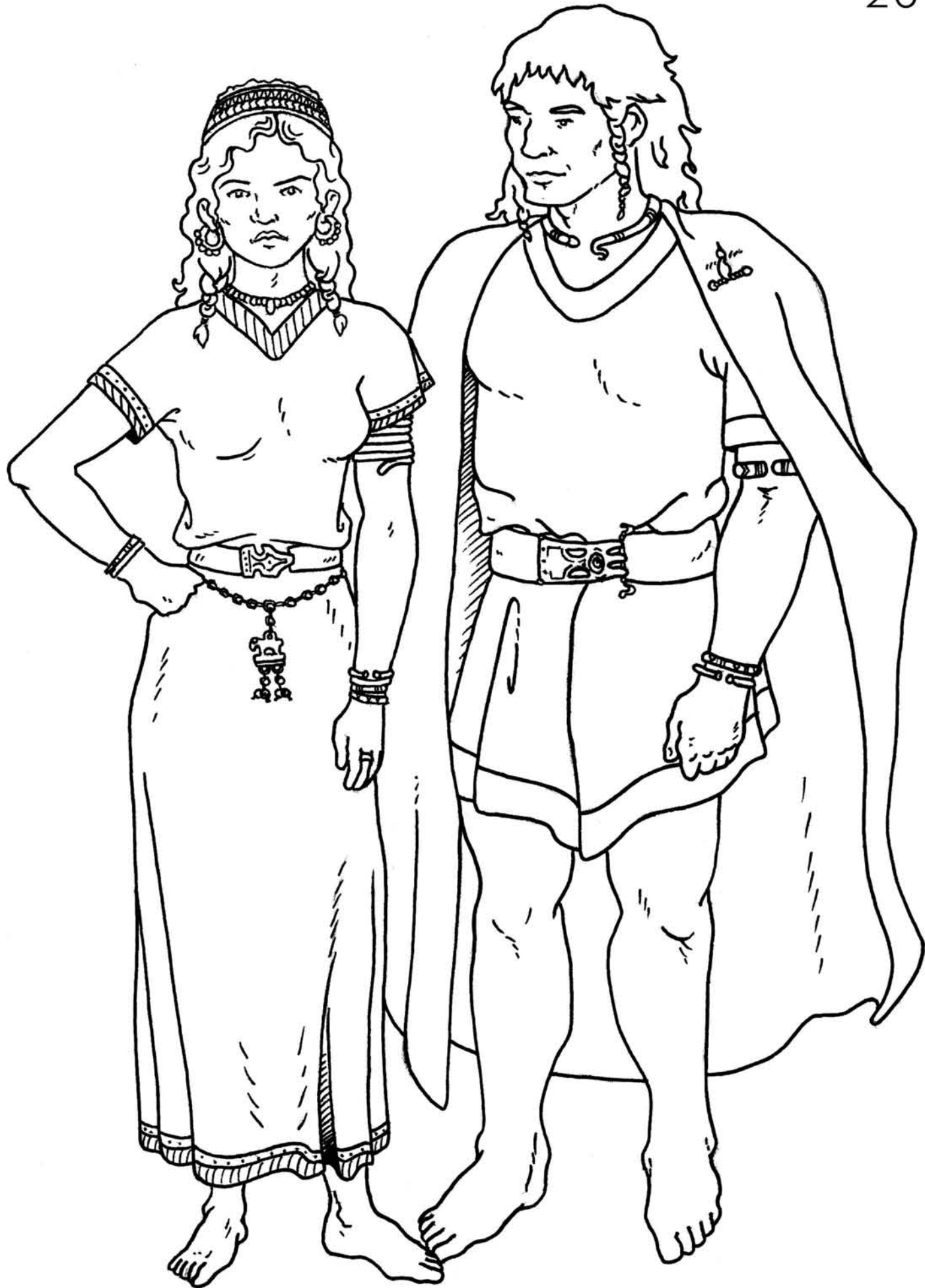
25

TRESORS ARQUEOLÒGICS

26

TRESORS ARQUEOLÒGICS

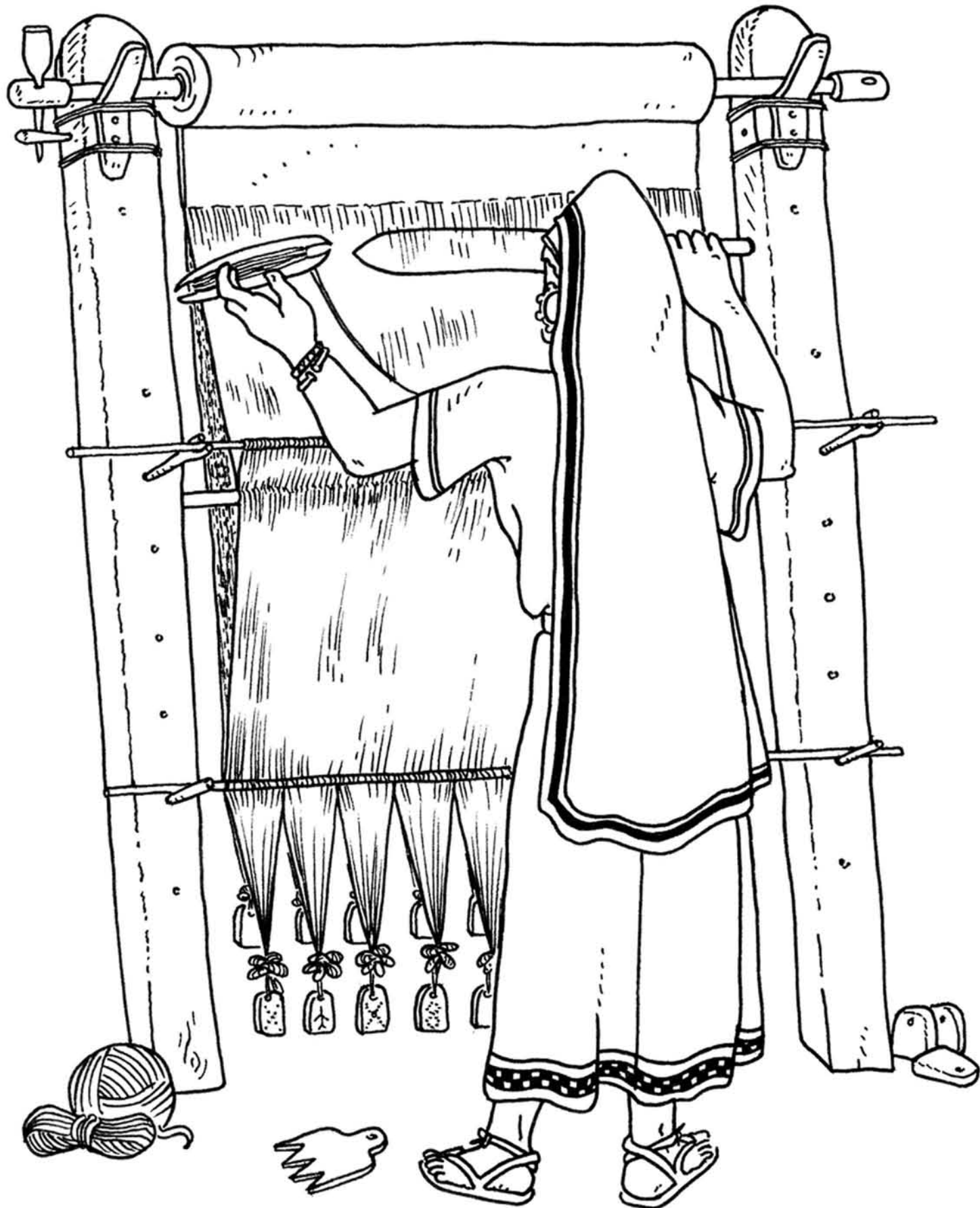
27

TRESORS ARQUEOLÒGICS

28

TRESORS ARQUEOLÒGICS

29

GLOSARI

NECRÒPOLIS: Una necròpolis és un cementiri o lloc de soterrament. Literalment significa ciutat dels morts. S'usa generalment per als cementiris pertanyents a grans ciutats, així com a les zones de soterrament que s'han trobat prop de ciutats d'antigues civilitzacions.

JACIMENT: Un jaciment és una concentració de restes arqueològiques. En ell podem trobar-nos una concentració de restes d'activitat humana

DOT: Dintre de les urnes funeràries o Al seu costat, sol aparèixer un aixovar funerari format per ornaments, eines de treball, armes, peces de ceràmica, etc.

CERÀMICA: La ceràmica és l'activitat tradicional de producció d'objectes d'alta qualitat i excel·lent acabat en argila cuita.

TORN: El torn és una màquina simple, formada per un cilindre que roda al voltant del seu eix i una manovella que s'acciona per fer-lo rodar.

FUSAIOLLES: eren pesos que es posaven a la punta dels capdells de llana per a que aquesta es tensés.

ÀMFORES: Una àmfora és un recipient de terrissa de cos ovalat i coll estret flanquejat per dues nanses, normalment acabat en un piu, i que és usada per a guardar-hi i transportar-hi aliments.

ILERCAVONS: els ilercavons foren una tribu ibèrica entre els segles VI i I aC. Abastava aproximadament el territori entre Sagunt i l'Ebre.

FIBULES: eren objectes de bronze que es gastaven per anugar-se les túniques al muscle, eren el que avui en dia coneixem com les agulles imperdibles.

CÍLIX: Copa grega de terrissa, poc profunda i amb dues nanses horitzontals. Solen tenir dibuixades representacions i escenes.

TRESORS ARQUEOLÒGICS

30

BIBLIOGRAFIA:

Oliver, A., (1998) LA VIDA EN EL POBLADO IBÉRICO DE LA NAU BENICARLÓ, HISTORIA DE HACE 2500 AÑOS. Ilustrissim ajuntament de Benicarló. Benicarló.

Oliver, A., (2006) EL PUIG DE LA NAU BENICARLÓ. Projecte Cultural de Castelló S.A. 2007. Castelló.

Oliver, A., y Gusi, F., (1996) EL PUIG DE LA NAU. UN HABITAT FORTIFICADO IBÉRICO EN EL ÀMBITO MEDITERRÀNEO PENINSULAR. Diputació de Castelló. Castelló.

San Martí, J., Santacana, J., (2005) ELS IBERS DEL NORD. R. Dolmau. Barcelona.

Meseguer, V., Giner, V., (1979) OBJECTOS DE BRONCE DEL POBLADO IBÉRICO DE "EL PUIG" BENICARLÓ. Ed. Grupo Arqueológico "Puig de Benicarló".

Giner, S., (1996) MATERIAL PARA EL ESTUDIO DE ANTIGÜEDADES DE BENICARLÓ, PEÑISCOLA I ALCALÁ DE XISVERT. Ed. Centro de Estudios del Maestratzgo. Benicarló.

Díaz, E., (1983) CERÀMICA HISTORICA DE LES COMARQUES CASTELLONENQUES. Castelló.

Giner, V., (1976) EL POBLADO IBÉRICO DE "EL PUIG" BENICARLÓ. Ilustrisimo Ayuntamiento de Benicarló. Benicarló.

